

GREENPAPER

Biologisch, wat mag je zeggen?

www.bionext.nl

Helder communiceren over biologisch

Om de boodschap van biologisch over te brengen op de consument, is goede communicatie natuurlijk erg belangrijk. Bijvoorbeeld via claims op etiketten, in reclames, in de supermarkt en op de website. Maar wat is biologisch nu precies? Wat kun je erover claimen? Waar is bewijs voor? En wat zegt de wetgeving?

Biologisch is een manier van voedsel produceren met veel elementen. Er kunnen daarom veel verschillende aspecten van worden benadrukt in een claim. Bij het formuleren van claims moet natuurlijk wel rekening worden gehouden met de wetgeving. Om jou een handje te helpen, gaat deze Greenpaper daarom over de relevante wetgeving. Daarnaast geven we een aantal belangrijke aandachtspunten en tips, en ten slotte enkele voorbeelden van claims die jou kunnen helpen in de praktijk.

Zo wordt het communiceren over biologisch een stukje makkelijker!

Quizvraag?!

Je ziet hier een verpakking voor biologische appelsap met daarop een claim. Aan jou de vraag: mag dit? Het antwoord vind je verderop in deze Greenpaper.

Welke wetgeving is er op productclaims?

Biologisch geeft de garantie dat een product onder bepaalde voorwaarden is geproduceerd. De regels waaraan biologische ondernemers zich moeten houden, zijn vastgelegd in EU-wetgeving (zie ook blz. 5). Maar deze regels gaan dus over de productie.

Er is geen EU-wetgeving die specifiek reguleert welke claims je over biologische producten mag doen, op bijvoorbeeld de verpakking of in communicatie-/reclame-uitingen. Ook de EU Bio-verordening voor biologische productie (2018/848) bevat geen regels over claims.

Hoe weet ik dan wat er mag?

Er is echter wel Europese wetgeving waaraan informatie over producten altijd aan moet voldoen. Dit zijn **Richtlijn 2005/29/EG** en **Verordening (EU) nr. 1169/2011**. De eerste gaat over oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen tegenover consumenten binnen de EU. De tweede gaat over voedselinformatie.

Consumentenbescherming

Om consumenten te beschermen, verbiedt Richtlijn 2005/29/EG 'oneerlijke, misleidende en agressieve handelspraktijken'. In Nederland valt onder 'misleidende handelspraktijken'⁰ onder andere: het verschaffen van onjuiste informatie over kenmerken van het product (**BW Art. 193c 1b**). Biologische claims vallen natuurlijk onder de kenmerken van een product, en mogen dus geen onjuiste informatie verschaffen.

Artikel 36 van Verordening 1169/2011 zegt dat vrijwillige voedingsinformatie:

- a) niet misleidend mag zijn voor de consument;
- b) niet dubbelzinnig of verwarrend mag zijn voor de consument; en
- c) gebaseerd moet zijn op wetenschappelijke gegevens (indien nodig).

Handhaving op productclaims

De ACM: leidraad voor duurzaamheidsclaims

In Nederland is de **Autoriteit Consument & Markt (ACM)** verantwoordelijk voor naleving van onder andere de richtlijn over oneerlijke handelspraktijken. De ACM kan boetes opleggen bij overtredingen. De ACM heeft ook een **leidraad voor het formuleren van duurzaamheidsclaims** opgesteld. Deze helpt bedrijven om de juiste duurzaamheidsclaims te formuleren. Hieronder vallen voor de ACM aspecten als biodiversiteit, klimaat, milieubescherming, dierenwelzijn, volksgezondheid, mensenrechten, arbeidsomstandigheden en eerlijke handel. Biologische claims gaan over het algemeen over dit soort aspecten, dus zijn dit heel relevante regels.

De leidraad kan worden samengevat in vijf vuistregels:

1. Maak duidelijk welk duurzaamheidsvoordeel het product heeft.
2. Onderbouw je duurzaamheidsclaims met feiten en houd ze actueel.
3. Vergelijkingen met andere producten, diensten of bedrijven moeten eerlijk zijn.
4. Wees eerlijk en concreet over de duurzaamheidsinspanningen van je bedrijf.
5. Zorg dat visuele claims en keurmerken behulpzaam zijn voor consumenten en niet verwarrend.

De Nederlandse reclameregels

Naast de ACM ziet in Nederland ook de **Stichting Reclame Code (SRC)** toe op aspecten van Richtlijn 2005/29/EG. De SRC ontwikkelde de **Nederlandse Reclame Code (NRC)**. Die bevat algemene reclameregels voor alle reclame-uitingen, aangevuld met bijzondere reclamecodes voor specifieke omstandigheden. In het algemene deel staan regels over onder andere misleidende reclame, vergelijkende reclame en agressieve reclame. Van de bijzondere reclamecodes is voor de biologische sector de **Milieu Reclame Code (MRC)** relevant. Deze bevat regels voor reclame-uitingen over milieuaspecten van goederen of diensten.

'Zorg dat visuele claims behulpzaam zijn en niet verwarrend.'

Ook de **Reclame Code Commissie (RCC)** houdt naleving van de NRC in de gaten. De RCC is een zelfreguleringsinstantie en kan daardoor geen gerechtelijke acties ondernemen. De acties van de RCC bestaan vooral uit het confronteren van bedrijven. Toch heeft de RCC gezag: bedrijven willen namelijk imagoschade voorkomen. Daarnaast heeft de RCC nauw contact met de ACM, en die kan wel sancties opleggen.

Welke wetgeving is er voor biologisch?

De Europese bio-verordening

Biologische producten moeten voldoen aan de **bio-verordening (EU) 2018/848**. Dit is Europese wetgeving. In de verordening staan de doelen en de principes van biologische productie en natuurlijk alle verplichtingen voor producten die biologisch worden geproduceerd. Alle schakels in de keten moeten hieraan voldoen voordat een product als 'biologisch' mag worden verkocht.

De bio-verordening bevat ook informatie over etikettering. Bijvoorbeeld over het gebruik van het logo, de vermelding van het codenummer van de controlerende autoriteit, en het gebruik van de aanduiding van de herkomst van agrarische grondstoffen.

"Voor het formuleren van claims over biologische producten, kun je de bio-verordening goed gebruiken. Zorg wel dat je de meest recente versie hebt."

Nicole Keukens (Consultant Food bij Précon)

Handhaving op biologisch

Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft Skal Biocontrole aangewezen als controlerende autoriteit voor de uitvoering van de Europese biologische wetgeving in Nederland. Skal Biocontrole is een onafhankelijke organisatie die toezicht houdt op de biologische keten door middel van registratie, certificatie en bedrijfscontroles.

Wanneer mag je de termen biologisch, bio of eko gebruiken?

De claim 'biologisch' is wettelijk beschermd. In bijlage IV van de bio-verordening (EU) 2018/848 staan de termen en afleidingen of verkleinwoorden in verschillende talen vermeld die alleen mogen worden gebruikt in etikettering en reclame van producten¹ waarvan de ingrediënten van agrarische oorsprong voor ten minste 95 gewichtsprocent biologisch zijn.² In het Nederlands is dit de term 'biologisch',³ maar ook de afleidingen en verkleinwoorden daarvan, zoals 'bio' of 'eko' (alleen of in combinatie).⁴ Deze termen mogen niet worden gebruikt in etikettering en reclame voor producten die niet voldoen aan de verordening.

Ter illustratie: de claim '*op weg naar biologisch*' mag niet worden gebruikt op producten die wel duurzaam geproduceerd worden, maar die niet aan de verordening voldoen. Daarnaast mogen ook geen termen of praktijken worden gebruikt die de consument misleiden door ten onrechte de indruk te wekken dat de betreffende producten of ingrediënten voldoen aan de verordening. Dit geldt ook voor handelsmerken of firmanamen.⁵

Gangbare verwerkte levensmiddelenproducten (niet biologisch) die bereid zijn met één of meerdere biologische ingrediënten, mogen volgens Skal Biocontrole verkocht worden als een gangbaar product 'bereid met' biologische ingrediënten.⁶ Dit is het geval als minder dan 95 gewichtsprocent van de ingrediënten van agrarische oorsprong biologisch zijn.⁷ Het woord biologisch en het percentage ten opzichte van de totale hoeveelheid agrarische ingrediënten, moeten dan wel worden vermeld in de ingrediëntendeclaratie.⁸ Voor uitgebreide uitleg en hulp, gebruik de **bio-checker van Skal Biocontrole**.

Keurmerkgebruik

Het Europese keurmerk voor biologische productie mag alleen worden gebruikt op etiketten en in reclame voor producten die voldoen aan de bio-verordening (EU) 2018/848. Het keurmerk mag niet worden gebruikt voor verwerkte levensmiddelenproducten waarvan minder dan 95 gewichtsprocent van de ingrediënten van agrarische oorsprong biologisch is. Hierbij kun je bijvoorbeeld denken aan een koekje dat bereid is met biologische tarwe terwijl de rest van de ingrediënten niet van biologische oorsprong zijn.

Daarnaast mogen vlees- en visproducten die in het wild zijn gevangen, geen biologisch keurmerk dragen. Dit heeft te maken met het feit dat Skal Biocontrole de leefomstandigheden niet kan controleren. Ook weet je bij wild niet wat het dier gegeten heeft, en in de wet staat dat biologische dieren zelf ook biologisch moeten eten.

Ten slotte mogen ook omschakelingsproducten het keurmerk niet dragen.⁹ Dit zijn producten van bedrijven die nog in de overgangperiode zitten van gangbare productie naar biologische productie. Voor biologische producten die worden geïmporteerd uit derde landen, is het gebruik van het bio-keurmerk optioneel.¹⁰

“Het EU-biologisch keurmerk wordt door 64% van de consumenten herkend, blijkt uit onderzoek uit 2021. Er is bovendien een duidelijk verband tussen ‘weten wat bio is’, en ‘biologisch kopen’. Hoe meer men weet, hoe meer men geneigd is om biologische producten te kopen. Het is dus belangrijk om het keurmerk én de betekenis van biologisch regelmatig te herhalen in je communicatie.”

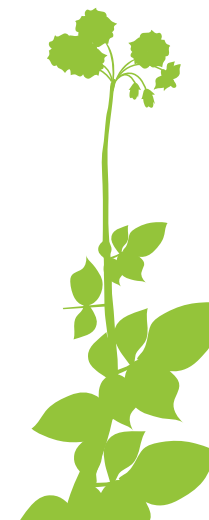
Leonie van der Velden (communicatie Bionext)

Naast het EU-bio-keurmerk mogen ook nationale en particuliere bio-keurmerken worden gebruikt, mits het product aan de verordening voldoet.¹¹ In bijlage V van de verordening staan het bio-keurmerkmodel en de voorschriften. Hier zijn onder andere gedetailleerde voorschriften met betrekking tot de afmetingen en kleur te vinden. Ook hier kan de **bio-checker van Skal Biocontrole** helpen bij het bepalen of het keurmerk mag worden gebruikt.

Wat kun je claimen in de omschakelperiode?

De overgangperiode van gangbare productie naar biologische producten is één tot drie jaar. Voor de producten die in deze ‘omschakelingsperiode’ zitten, gelden specifieke regels. Zo mogen ze gedurende deze periode niet worden geëtiketteerd als biologisch product of als omschakelingsproduct.¹² Dit geldt echter niet voor levensmiddelen en diervoeders van plantaardige oorsprong,¹³ mits ‘het product slechts één gewasingredient van agrarische oorsprong bevat en mits vóór de oogst een omschakelingsperiode van ten minste twaalf maanden in acht is genomen’. Bij deze producten mag de term ‘omschakeling’ of een overeenkomstige term worden gebruikt in etikettering en reclames, samen met de termen die staan vermeld in bijlage IV van de verordening, bijvoorbeeld ‘in omschakeling naar biologisch’.¹⁴ Skal benadrukt wel dat het woord ‘biologisch’ in dat geval niet mag worden uitgelicht, bijvoorbeeld door middel van een andere kleur, lettergrootte of lettertype.¹⁵ Verder mogen omschakelingsproducten, zoals al eerder gezegd, niet het bio-keurmerk dragen.¹⁶

Voor overige etiketteringseisen, zoals het codenummer van de controlerende autoriteit en de aanduiding van de herkomst van agrarische grondstoffen, zie de bio-verordening of gebruik de **Skal bio-checker**.

Belangrijke punten om op te letten

Na het overzicht van de relevante wetgeving hierboven, worden hiervoor de belangrijke punten benadrukt voor het formuleren van claims voor biologische producten.

Formuleer niet te direct of absoluut

Let op dat je de claims niet te **direct of absoluut** formuleert – tenzij je erg sterk bewijs hebt. Het ACM benadrukt ook in de uitwerking van vuistregel 1 (zie leidraad ACM) dat absolute termen beter vermeden kunnen worden. Claims zoals *'het voorkomt overstromingen'*, *'het redt het milieu'*, *'het resulteert in meer biodiversiteit'*, *'grondwatervoorraden worden schoner'* zijn allemaal erg absoluut. Ze suggereren een sterk verband tussen de biologisch productiewijze en de gevolgen.

Als daarvoor heel veel bewijs is, kan dat natuurlijk. Wanneer echter het bewijs wat minder sterk is – en dat is vaak het geval – is het beter om minder sterke woorden te gebruiken. Zoals: *'draagt bij aan'*, *'stimuleert'*, *'helpt'* en *'kan een positief effect hebben op'*.

Daarnaast kun je de doelen en beginselen van biologisch aanhalen die staan vermeld in de EU-verordening voor biologische productie. Zoals: *'Biologisch heeft als doel om ...'* of *'Biologische landbouw streeft naar...'*. Let alleen wel goed op dat je deze doelen niet formuleert als uitkomsten van de verordening. Een doel is bijvoorbeeld: *'bijdragen aan een hoog niveau van biodiversiteit'*. Dat moet je echter niet vertalen naar: *'Biologische productie verhoogt de biodiversiteit'*. Want een doel is niet per se een uitkomst. Veiliger is dan om te zeggen: *'Biologische boeren werken aan het stimuleren van de biodiversiteit'*.

Zorg dat je je claim bewijst

De ACM-criteria vermelden ook duidelijk dat het **bewijs** voor een claim aanwezig moet zijn. Als je de claim formuleert op basis van de artikelen uit de bio-verordening, kan dat natuurlijk als bewijs dienen. Dan is het niet nodig om de bron te vermelden, aangezien het de wet is.

*Zet op je website de claim met uitleg wat het verband is tussen de teeltwijze en invloed op de bodem. Dan hoef je op de poster geen (wetenschappelijke) bronvermelding bij je claim te plaatsen.

Voor andere uitspraken zijn vaak wel bronnen nodig. In de wetgeving kun je bijvoorbeeld geen bewijs vinden dat er op biologische boerderijen meer leven is in de bodem. Wel kun je bijvoorbeeld vinden dat dat het *doel* is. Je moet dus zelf de keuze maken wat je precies wil zeggen en hoe sterk. Vervolgens kun je bepalen of je er een bron voor nodig hebt.

Daarnaast is het beter om gebruik te maken van meta-analyses en reviews die gebaseerd zijn op veel studies, in plaats van te verwijzen naar een enkele studie. Mogelijk is die studie namelijk niet representatief, of is er tegenbewijs. De combinatie van meerdere studies, versterkt het bewijs.

Ook onderzoek gepubliceerd door gespecialiseerde (internationale) instanties kunnen goed worden gebruikt als bewijs. Denk bijvoorbeeld aan de Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties (FAO), of het Wereldvoedselprogramma. Verder is het veiliger om niet te veel specifieke getallen en statistieken aan te halen die snel kunnen veranderen. Daarvan moet de actualiteit eigenlijk constant worden bijgehouden.

Wees zorgvuldig met vergelijkingen

Een ander belangrijk punt om op te letten bij het formuleren van claims, is het gebruik van **vergelijkende** woorden. Denk bijvoorbeeld aan *'beter dan'*, *'milieuvriendelijker'*, *'meer dan'* of simpelweg alleen het woordje *'meer'*.

Als je die woorden gebruikt, moet je ook duidelijk vermelden waarmee wordt vergeleken. Ook de leidraad duurzaamheidsclaims van de ACM (zie boven) benadrukt dit. *'Biologische boeren hebben meer biodiversiteit op hun bedrijf'* is een voorbeeld van een claim waarbij niet wordt aangegeven waarmee wordt vergeleken.

Verder wordt afgeraden om te vergelijken met *'niet-biologische boerderijen'*. Dat is erg generaliserend, en bovendien bestaan er momenteel veel verschillende landbouwpraktijken. Wellicht hebben sommige daarvan óók een positief effect op de biodiversiteit.

Wees dus specifiek waarmee je vergelijkt en zorg voor voldoende bewijs. Daarnaast eist de ACM dat de vergelijking wel eerlijk moet zijn, en dat ze actueel moet blijven.

Vermijd claims over gezondheid

Gebruik nooit claims die een relatie suggereren tussen biologische producten en de gezondheid van de mens. Bijvoorbeeld: *'biologische producten bevorderen je gezondheid'*. Gezondheidsclaims zijn namelijk streng gereguleerd in de EU en moeten eerst langs de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA). Momenteel zijn er nog geen gezondheidsclaims met betrekking tot biologische producten die zijn goedgekeurd door EFSA.

Let op: zijn je claims specifiek of algemeen?

Het is belangrijk dat je onderscheid maakt tussen claims die voor een **specifiek** biologisch product gelden, en claims die in het **algemeen** voor biologisch gelden. Het gebruik van reviews heeft als voordeel dat op basis van veel studies een conclusie wordt getrokken. Dat maakt het bewijs sterker. Maar aangezien dit een algemene conclusie is (vaak een gemiddeld resultaat), moet je goed controleren of het ook voor jouw specifieke product geldt. Misschien valt dat wel onder een uitzondering. Lees dus altijd goed om wat voor producten het gaat.

Verder moet je opletten dat een bevinding over de biologische werkwijze in het algemeen, niet wordt geformuleerd voor een specifiek product. Je zou bijvoorbeeld kunnen zeggen: *'Biologische producten dragen bij aan een duurzamere toekomst'*. Maar dat betekent niet dat je kunt zeggen: *'Biologische zuivel draagt bij aan een duurzamere toekomst'*. Dat biologische productie beter is voor het milieu dan gangbare productie, is iets anders dan te stellen dat de productie van biologische zuivel op zichzelf een positieve impact heeft op het milieu.

“Bij een product als appelsap vertellen over de voordelen van gewasrotatie in de biologische landbouw is geen goede claim. Dit voordeel geldt namelijk niet voor fruitbomen, maar wel voor de groenteteelt en akkerbouw.”

Christianne de Kort (Consultant Food bij Précon)

Daarnaast moet je de suggestie voorkomen dat maatregelen die enkele biologische boeren nemen (maar die niet verplicht zijn voor biologische productie), worden genomen door *alle* biologische boeren. Ter illustratie: sommige boeren maken aantrekkelijke nesten voor bepaalde vogels, om ze aan te trekken als natuurlijke vijanden. Dit staat echter niet in de bio-wetgeving. Daar staat wél: om schade door plaagorganismen en onkruiden te voorkomen, moet vooral worden vertrouwd op onder andere natuurlijke vijanden. Sommige biologische boeren trekken daarvoor bepaalde vogels aan, maar je moet niet suggereren dat alle biologische boeren dat doen.

Kijk ook naar waar een onderzoek is uitgevoerd. Als alle studies van een review zijn uitgevoerd in Afrika, gelden ze niet automatisch ook voor Europa. Daarnaast moet je erop letten dat sommige bewezen claims gaan over een specifiek deel van de voedselvoorzieningsketen. Zoals over de oogst, de verwerking of het transport. Een claim mag dan alleen over dat specifieke deel gaan.

Ten slotte is het soms handig gebruik te maken van kwalificerende verklaringen die een claim verduidelijken. Zo voorkom je verkeerde interpretatie.

‘Natuurlijk’: wat betekent dat eigenlijk?

Biologisch wordt vaak geassocieerd met het woord **‘natuurlijk’**. Je ziet dat woord dan ook veel op biologische producten staan. De term wordt echter ook veel gebruikt op niet-biologische producten. Want **‘(100%) natuurlijk’** is niet gereguleerd voor voedingsproducten in de Europese Unie.

Er zijn dus geen wetten voor het gebruik van **‘natuurlijk’** voor een heel product, maar wel voor het gebruik in relatie tot bijvoorbeeld aroma's in voedingsmiddelen.¹⁷ Ook in de bio-wetgeving wordt veel gepraat over **‘natuurlijk’**, maar een definitie ontbreekt. Je kunt de term dus gewoon gebruiken, mits het niet misleidend is. Het mag namelijk nog steeds niet misleidend zijn volgens de wetgeving over oneerlijke handelspraktijken, de ACM en de RCC. ISO 19657 kan gebruikt worden als richtlijn voor de definitie van **‘natuurlijk’** voor voedingsingrediënten.¹⁸ Ondanks het feit dat deze ISO alleen van toepassing is op business-to-business communicatie, kan het wellicht een handige richtlijn zijn. Bedenk daarnaast voor jezelf of het enige toegevoegde waarden heeft.

Gebruik geen onbekende termen

Het is belangrijk te beseffen dat de **termen** die worden gebruikt in onderzoek of in de verordening niet altijd bekend zijn bij de consument. De ACM benadrukt dat het duurzaamheidsvoordeel duidelijk en begrijpelijk moet zijn. Probeer dus moeilijke termen te vermijden. Beschrijf in plaats daarvan de term, of licht het toe met een voorbeeld.

“Een voorbeeld: bij biologische productie mogen geen ‘herbiciden’ worden gebruikt. De gemiddelde consument weet waarschijnlijk niet wat dit betekent. Gebruik daarom liever woorden als: ‘middelen om onkruid te bestrijden’.”

Nicole Keukens (Consultant Food bij Précon)

Geen angst of negativiteit

Het is niet de bedoeling om biologische producten te promoten door **angst** op te wekken. Bijvoorbeeld: *‘Niet-biologische producten bevatten vaak resten van chemische gewasbeschermingsmiddelen, zelfs na wassen en schillen. Gelukkig is het gebruik daarvan in de biologische sector beperkt.’*

Deze claim is feitelijk juist. Maar: je zaait wel paniek waar dat niet nodig is. Er wordt namelijk op gelet dat wetenschappelijk onderbouwde limieten niet worden overschreden, zodat het geen negatieve effecten heeft op de gezondheid van de mens. In artikel 6 van de Nederlandse Reclame Code staat dan ook: *‘Zonder te rechtvaardigen redenen mag reclame niet appelleren aan gevoelens van angst of bijgelovigheid.’*

Daarnaast is het beter om in je claims niet iets **negatiefs of een onjuistheid** over niet-biologische producten te suggereren. Denk bijvoorbeeld aan: *‘In de biologische sector wordt geen gebruik gemaakt giftige ingrediënten.’* Dit suggereert dat niet-biologische bedrijven dit wel doen.

Ook is het belangrijk dat je niet dingen claimt die (volgens de wet) verplicht zijn voor alle voedingsproducten. Dit is ook redelijk toepasselijk op bovenstaande claim. Het is namelijk onwaarschijnlijk dat niet-biologische producten wél giftige ingrediënten mogen bevatten.

Biologisch omvat heel veel: profiteer daarvan!

Ten slotte kan het goed zijn om niet alleen maar dingen te claimen over **wat biologisch niet is** (geen bestrijdingsmiddelen en geen gebruik van genetisch gemodificeerde organismen, bijvoorbeeld). Probeer juist een balans te vinden.

Biologisch is erg breed en focust op vele aspecten van de productie. Je kunt ervoor kiezen te focussen op een specifiek aspect, of juist de diversiteit benadrukken van het biologische concept. Met een inspirerend verhaal of een treffende afbeelding kun je de biologische boodschap leuk communiceren.

Een visuele claim moet natuurlijk wel kunnen worden onderbouwd en van toepassing zijn. Een voorbeeld van een visuele claim is een afbeelding van wormpjes in de bodem, wanneer je vertelt dat biologisch als uitgangspunt heeft dat de biodiversiteit in de bodem behouden blijft.

Voorbeeldclaims

Hierverderop staan enkele voorbeeldclaims. Ze zijn onderverdeeld in de onderwerpen 'voor de planeet', 'voor de bodem', 'voor biodiversiteit', 'voor de dieren' en 'voor kwaliteit, transparantie en biologisch in het algemeen'.

Bij elke claim staat in een voetnoot de bijbehorende bron. Dikgedrukte claims zijn gebaseerd op wetgeving. Als je die gebruikt, hoeft de bron niet te worden vermeld. Niet-dikgedrukte claims zijn gebaseerd op wetenschappelijke literatuur of de Skal-website. Daarbij moet je wel verwijzen naar de bron. Op een etiket kun je dat bijvoorbeeld doen met een sterretje (*), en mag je verwijzen naar je website waarop je de bron zet. Sommige claims zijn een combinatie van dikgedrukt en niet-dikgedrukt.

Het is belangrijk om te beseffen dat de context van de claim en de denkbeeldige associaties die worden opgeroepen ook bepalend zijn voor de vraag of een claim wettelijk mag. Deze zaken kunnen namelijk de betekenis van de woorden veranderen. Daarnaast moet je ook logisch nadenken of de claim van toepassing is op jouw product en geen uitzondering is.

Gezien het belang van onder meer context, is het gebruik van de voorbeeldclaims op eigen risico.

Voor de planeet

1. Bij biologische landbouw staat de natuur centraal. Het doel is het verbeteren van de gezondheid van de bodem, planten en dieren, en de balans daartussen.¹⁹
2. Bij biologische landbouw staat het creëren van de natuurlijke balans tussen bodem, water, lucht, plant en dier centraal.²⁰ Zo kunnen boeren bijvoorbeeld doen aan gewasrotatie (ook wel vruchtwisseling genoemd) om de vruchtbaarheid en het bodemleven in stand te houden of te verhogen.²¹
3. In de biologische voedselproductie is het bodemleven en het verbeteren van de gezondheid van plant en dier erg belangrijk.²² Biologische boeren hebben het doel om de biodiversiteit (de verscheidenheid aan dieren) zowel op als in de bodem te stimuleren.²³
4. Biologische boeren streven naar bescherming van milieu en klimaat.²⁴ Daarom wordt tijdens de biologische productie geprobeerd het ritme van de natuur te volgen.²⁵
5. Biologisch is een alomvattende aanpak, waarin boeren zo veel mogelijk samenwerken met de natuur.²⁶
6. Biologisch boeren heeft als uitgangspunt dat op alle niveaus, van plant tot dier, rekening wordt gehouden met de natuur en haar processen.²⁷
7. Biologische grond kan tot wel twee keer zoveel water opslaan als conventionele landbouwgrond. Zo'n veerkrachtige bodem kan beter bestand zijn tegen de veranderende weersomstandigheden, zoals extreme regenval.²⁸

Het is weer herfst!

En dat betekent dat de winkel weer vol ligt met pompoenen, boerenkool en knolselderij. Ook onze biologische boeren volgen zo veel mogelijk het ritme van de natuur. Dit draagt bij aan de bescherming van ons klimaat. En zo kun jij onbezorgd genieten van al deze lekkere herfst-groentes!

30% korting
0.90

0.49

De meeste en beste aanbiedingen

Voor de bodem

1. **Biologisch groente en fruit staan met de wortels in de volle grond.**²⁹
2. **Een gezond bodemleven staat centraal bij biologisch boeren.**³⁰
3. **Biologische boeren werken constant aan het creëren van een gezonde, vruchtbare bodem – ook op de lange termijn.**³¹ **Dat kunnen ze bijvoorbeeld doen door middel van gewasrotatie, waarbij op een stuk land gewassen worden afgewisseld om bodemziektes te voorkomen.**³²
4. Wist je dat een gezonde bodem belangrijk is voor het beschermen van de grondwatervoorraden? Een gezonde bodem filtert en neutraliseert namelijk verontreinigende stoffen.³³ Het verhogen van het organisch materiaal in de bodem (bijvoorbeeld door middel van methodes die biologische boeren gebruiken)³⁴ kan deze functie zelfs verbeteren!³⁵
5. **Biologische boeren proberen bewust te kiezen voor gewassen met eigenschappen die goed passen bij de bodem- en klimaatomstandigheden van hun bedrijf. De voorkeur gaat uit naar rassen die goed opgewassen zijn tegen plaagorganismen en onkruid.**³⁶
6. Volgens de FAO wordt maar liefst 95 procent van ons voedsel (in)direct geproduceerd op onze bodems!³⁷ We moeten dus goed omgaan met onze bodem. **Daarom wordt er bij biologisch hard gewerkt aan het verbeteren van de bodemgezondheid.**³⁸

7. Wist je dat de vorming van 1 tot 2 centimeter bovengrond van graslanden in gematigde klimaten wel honderd jaar kan duren? En het zelfherstel na bodemvervuiling of erosie zelfs honderden tot duizenden jaren?³⁹ Zuinig zijn op die bodem dus! **Daarom werken biologische boeren aan het creëren van gezonde bodems.**⁴⁰
8. Volgens de FAO is maar liefst 95 procent van ons voedsel (in)direct geproduceerd op onze bodems!⁴¹ Tegelijkertijd verliezen we de bodem wel 10 tot 40 keer sneller dan hij wordt vernieuwd.⁴² Dat is natuurlijk niet de bedoeling! **Gelukkig heeft biologische landbouw als doel om de vruchtbaarheid van de bodem op lange termijn in stand te houden.**⁴³
9. **Om de schade van plagen te voorkomen, kunnen biologische boeren onder meer natuurlijke vijanden inzetten. Ook gebruiken ze bij voorkeur sterke rassen die minder gevoelig zijn voor plagen. En doen ze aan gewasrotatie, waarbij gewassen op een stuk land worden afgewisseld om bodemziektes te voorkomen.**⁴⁴
10. **Bij biologisch geven we gewassen de tijd om te groeien en ontwikkelen. Kunstmest gebruiken vinden wij hiervoor niet nodig.**⁴⁵

Voor de biodiversiteit

1. Het is goed om te zien dat de methodes die gebruikt worden door biologische boeren een positief effect kunnen hebben op de leefomgeving en de gezondheid van bestuivers.⁴⁶ Bestuivers, met name bijen, spelen namelijk in belangrijke rol in onze voedselproductie!⁴⁷
2. De verscheidenheid aan leven op een bepaalde plek wordt 'biodiversiteit' genoemd. **Biologische boeren werken hard aan het stimuleren daarvan.**⁴⁸ Daarom kun je in biologische weilanden vaak veel verschillende insecten, vogels, planten en kruiden vinden.
3. **Bij biologische productie moeten preventieve maatregelen worden genomen om biodiversiteit en de bodemkwaliteit te waarborgen.**⁴⁹
4. Veel van de gewassen die wij consumeren (ongeveer driekwart) zijn afhankelijk van bestuivers zoals bijen en hommels.⁵⁰ Helaas neemt het aantal bestuivers af.⁵¹ **Gelukkig werken biologische boeren aan het stimuleren van de biodiversiteit.**⁵² Zo kunnen onder andere bijen lekker hun werk doen.

Voor de dieren

1. **Biologische dieren moeten lekker naar buiten als het weer en de grondomstandigheden het toelaten.**⁵³
2. **Biologische dieren krijgen biologisch voer. Dit voer wordt geteeld zonder gebruik te maken van GGO*rassen.**⁵⁴ *GGO staat voor genetisch gemodificeerde organismen. Dit betekent dat de originele eigenschappen van de planten, bacteriën of gisten niet worden veranderd.
3. **Biologische dieren krijgen biologisch voer. Dit voer wordt geproduceerd zonder gebruik te maken van kunstmest of chemische bestrijdingsmiddelen.** Dit is niet direct diervriendelijker voor het vee, maar wel voor de insecten en vogels op het land. Al die hectares die biologisch worden beheerd, dragen bij aan een rijke biodiversiteit.⁴⁸
4. **Biologische dieren krijgen alleen medicijnen, zoals antibiotica, als het echt niet anders kan.**⁵⁵
5. **Biologische dieren hebben zowel binnen als buiten de ruimte om lekker en gezond zichzelf te zijn.**⁵⁶
6. **Bij biologisch wordt er veel waarde gehecht aan de leefomstandigheden in de stal van de dieren. Zo krijgen de dieren voldoende ruimte⁵⁷ en voldoende natuurlijke ventilatie en daglicht.**⁵⁸
7. **Koeien die nooit de wei in gaan? Daar doen we bij biologisch niet aan! Biologische koeien hebben toegang tot lekker vers gras wanneer de omstandigheden dit toelaten.**⁵⁹
8. **In de biologische veeteelt worden boeren gestimuleerd om te kiezen voor rassen die zich kunnen aanpassen aan de omgeving van het bedrijf.**⁶⁰ Dan voelen de dieren zich wel zo thuis!
9. **Meer dan de helft (60 procent) van het voer voor biologische koeien/schapen/geiten/ paarden moet regionaal geteeld zijn, dus geproduceerd door de boer zelf of ingekocht uit een EU-land.**⁶¹ (LET OP: Dit percentage wordt met ingang van 1 januari 2024 verhoogd tot 70 procent.)⁶²

Voor kwaliteit, transparantie en biologisch in het algemeen

1. **Biologische certificatie en etikettering zijn gereguleerd op nationaal en Europees niveau. Het is een garantie voor voedselkwaliteit, wordt gecontroleerd op basis van onafhankelijke inspecties en is gecertificeerd over de hele wereld.**⁶³
2. **Kies biologisch en weet wat je eet!**⁶⁴ **OF** Door biologisch te kiezen steun je landbouwpraktijken met een traceerbaar productieproces, en weet je wat er in je eten zit.⁶⁵
3. **Biologische producten in Nederland moeten natuurlijk voldoen aan de Europese wetgeving hiervoor.**⁶⁶ **Om zeker te weten dat boeren zich aan de wetgeving houden, worden ze minstens één keer per jaar gecontroleerd door de onafhankelijke instantie Skal Biocontrole.**⁶⁷
4. Biologische producten zijn zo puur mogelijk. **Aan biologische producten worden alleen vitaminen, mineralen, aminozuren en micronutriënten toegevoegd als dat wettelijk verplicht is.**⁶⁸ Zoals bij babyvoeding.
5. Het uitgangspunt bij biologisch is: geen onnodige toevoegingen. **In biologische producten wordt daarom beperkt gebruikgemaakt van levensmiddelenadditieven zoals kleurstoffen en conserveermiddelen.**⁶⁹ **Alleen als het echt (technisch) noodzakelijk is.**⁷⁰ **Smaakversterkers, meelverbetersaars en kunstmatige smaakstoffen zijn nooit toegestaan in biologische producten.**
6. **Bij biologische productie is het gebruik van genetisch gemodificeerde organismen voor levensmiddelen en diervoeding verboden.**⁶⁹ Dit betekent dat de originele eigenschappen van de planten, bacteriën of gisten niet worden veranderd.
7. Vraag je je af waarom biologische producten vaak duurder zijn dan vergelijkbare producten in het schap? Dat komt doordat de productie vaak veel tijd kost en arbeidsintensief is. **Daarnaast hebben de dieren bijvoorbeeld veel bewegingsruimte,**⁷⁰ wat kan resulteren in hogere kosten. Die hoge prijs is het dus zeker waard!
8. **Bij biologisch is de hele keten gecertificeerd en zijn producten goed traceerbaar.**⁷¹
9. **Biologisch is meer dan je denkt! Zo streeft het bijvoorbeeld naar een hoger dierenwelzijn,⁷² bescherming van milieu en klimaat⁷³ en een hogere biodiversiteit.**⁷⁴
10. Biologisch is een beschermde term en mag alleen worden gebruikt voor gecontroleerde biologische voedingsmiddelen, diervoeding, planten en sierteelt. Deze producten zijn herkenbaar aan het EU-biologisch keurmerk, ook wel het groene blaadje genoemd.⁷⁵

Door op een verpakking het woord 'biologisch' direct boven het keurmerk toe te voegen, help je consumenten het keurmerk te herkennen.

Uit de praktijk

Door de jaren heen zijn er een aantal biologische claims opgepakt door de RCC naar aanleiding van individuele meldingen. Deze voorbeelden kunnen de inhoud van deze greenpaper verduidelijken. Het laatste voorbeeld komt uit het Verenigd Koninkrijk (VK) en werd daardoor door een andere instantie gecontroleerd. Het voorbeeld is echter wel relevant voor deze greenpaper.

De voorbeelden hieronder geven slechts een samenvatting van de zaak. Opvallend in alle zaken is dat de context van de claim uitgebreid werd meegenomen bij de beoordeling of een claim misleidend is of niet. Dit laat zien dat de context van de claim dus erg belangrijk is!

Gifvrije producten

Een producent van biologische producten noemde zijn producten 'gifvrij'. De commissie oordeelde dat de gemiddelde consument dit zou interpreteren als dat er geen enkele vorm van chemisch of natuurlijk gif zou zijn gebruikt. De producent kon echter niet garanderen dat de biologische producten die hij verkocht compleet vrij waren van residuen van biologische gewasbeschermingsmiddelen. De claim werd daarom gezien als te absoluut en was in strijd met artikel 2 van de MRC. Artikel 2 gaat over misleiding, en stelt: "Milieuclaims mogen geen mededelingen, afbeeldingen of suggesties bevatten waardoor de consument misleid kan worden over milieuaspecten van de aangeprezen producten, of over de bijdrage van de adverteerder aan het handhaven en bevorderen van een schoon en veilig leefmilieu in het algemeen."

Daarnaast had de producent geen goed bewijs beschikbaar voor de claim dat '76% van de insecten al is verdwenen en dat het gebruik van gewasbescherming hier een belangrijke oorzaak van is'. Dit was in strijd met artikel 3 van de MRC. Artikel 3 gaat over aantoonbaarheid en zegt: 'Alle milieuclaims dienen aantoonbaar juist te zijn. De bewijslast rust op de adverteerder. Naarmate de milieuclaims absoluut zijn geformuleerd, worden zwaardere eisen gesteld aan het bewijsmateriaal.'

Chemische bestrijdingsmiddelen

Een biologische producent werd ook ooit aangeklaagd voor het claimen dat een product biologisch 'zonder chemische bestrijdingsmiddelen' is. De aanklager beweerde dat het woord 'synthetisch' hieraan moet worden toegevoegd: 'zonder synthetische chemische middelen'. De voorzitter wees de aanklacht af, aangezien het woord 'chemisch' in het dagelijks taalgebruik ook wel als synoniem voor onnatuurlijk, kunstmatig en synthetisch wordt gebruikt. Daarnaast oordeelde de voorzitter dat uit de context van de claim duidelijk was wat wel en niet wordt gebruikt bij biologische productie.

Milieu-impact

Een laatste voorbeeld speelt zich af in het VK buiten de EU. De Soil Association is een van de partijen die de certificering van biologische producten verzorgt in het VK. Deze partij heeft ook een document opgesteld met claims die je kunt gebruiken op biologische producten: "[What You Can Say When Marketing Organic](#)". Een internationale zuivelproducent gebruikt naar aanleiding van dit document de claim 'beter voor het land, ondersteun een meer duurzame toekomst' in reclame voor biologische melk in een lokale krant.

De reclamewaakhond vond dat deze claim misleidend was voor de consument. De claim suggereerde namelijk een positieve milieu-impact van melk, wat niet het geval is als er naar de hele levenscyclus van het product wordt gekeken. De zuivelproducent gaf aan dat de claim gebaseerd is op de gegevens van de Soil Association. De 'Advertising Standards Authority' (de Britse ACM) concludeerde uiteindelijk dat het claimen dat 'biologische productie beter is voor het milieu dan gangbare productie iets anders is dan stellen dat de productie van biomelk op zichzelf een positieve impact heeft op het milieu'.

Aan de slag

Van de hiervoor genoemde claims zijn er een aantal verworpen, maar de biologische landbouw is een diverse sector waar we juist ook veel wél over kunnen claimen. Voor inspiratie voor je eigen claims kun je beginnen bij:

- **De biologische wetgeving**

Hierin vind je mooie doelstellingen, uitgangspunten en principes om te communiceren.

- **De Greenpapers van Bionext**

Deze staan vol met wetenschappelijk onderbouwde claims over onder meer biodiversiteit, bodem, dierenwelzijn, gezondheid, prijs en klimaat.

- **De voorbeeld-claims**

Op de vier pagina's hiervoor staan neutrale claims die, met enige aanpassing, ook bruikbaar zijn voor op jouw verpakking, advertentie, social post of website.

- **#BioWeetjes**

Volg ook zeker #BioWeetjes op LinkedIn, Twitter en Facebook voor voorbeelden en inspiratie.

Bronnenlijst

0. Volgens het Burgerlijk Wetboek (BW), Boek 6 titel 3 afdeling 3A
1. Artikel 30(1)
2. Artikel 30(5a)
3. Bijlage IV verordening (EU) 2018/848
4. Artikel 30(1)
5. Artikel 30(2)
6. www.skal.nl/bio-checker/bereid-met-product
7. Artikel 30(5b)
8. www.skal.nl/bio-checker/bereid-met-product
9. Artikel 33(1) en www.skal.nl/bio-checker
10. Artikel 33(3)
11. Artikel 33(5)
12. Artikel 30(3)
13. Artikel 30(3)
14. Artikel 10(4)
15. www.skal.nl/bio-checker/product-in-omschakeling
16. Artikel 33(1)
17. Verordening Nr. 1334/2008
18. www.iso.org/standard/65717.html
19. Verordening (EU) 2018/848 Artikel 5(a)
20. Verordening (EU) 2018/848 Artikel 5(a)
21. Verordening (EU) 2018/848 Bijlage II deel I 1.10.1 + www.skal.nl/certificeren/teelt-van-gewassen/voorwaarden/vruchtwisseling
22. Verordening (EU) 2018/848 Artikel 4(b) + Artikel 5(a) + Artikel 6(a)
23. Verordening (EU) 2018/848 4(c)
24. Verordening (EU) 2018/848 Artikel 4 (a) en overweging 31
25. Verordening (EU) 2018/848 Artikel 5(a)
26. Verordening (EU) 2018/848 Artikel 5(a)
27. Verordening (EU) 2018/848 Artikel 5(a) + 5(c)
28. www.organicseurope.bio/content/uploads/2020/06/ifoameu_advocacy_climate_change_report_2016.pdf?dd, p.12
29. Verordening (EU) 2018/848 Bijlage II Deel I 1.1
30. Verordening (EU) 2018/848 Artikel 6(a)
31. Verordening (EU) 2018/848 Artikel 4(b) + Artikel 5(a) + Artikel 6(a)
32. Verordening (EU) 2018/848 Bijlage II Deel I 1.10.1
33. knowledge4policy.ec.europa.eu/publication/status-worlds-soil-resources-main-report_en#:~:text=The%20SWSR%20is%20a%20reference,expert%20knowledge%20and%20project%20outputs,p.22%20table%20p.142
34. r.jordan.im/download/organic/tuomisto2012.pdf, p.312
35. www.fao.org/3/a0100e/a0100e.pdf, p.75
36. Verordening (EU) 2018/848 Bijlage II Deel I 1.10.1 + artikel 5 (g(i)) + artikel 6(f)
37. www.fao.org/3/a-au890e.pdf
38. Verordening (EU) 2018/848 Artikel 6 (a) & Bijlage II Deel I 1.9.1 + 1.9.2 + 1.9.8
39. esdac.jrc.ec.europa.eu/ESDB_Archive/eusoils_docs/other/EUR25186.pdf, p.4
40. Verordening (EU) 2018/848 Artikel 6 (a) & Bijlage II Deel I 1.9.1 + 1.9.2 + 1.9.8
41. www.fao.org/3/a-au890e.pdf
42. www.earthsave.ca/wp-content/uploads/blog-files/1368007451-Soil%20Erosion-David%20Pimentel.pdf abstract
43. Verordening (EU) 2018/848 Artikel 4(b) & Bijlage II Deel I 1.9.1 + 1.9.2 + 1.9.8
44. Verordening (EU) 2018/848 Bijlage II Deel I 1.10.1
45. Verordening (EU) 2018/848 Artikel 24 + Uitvoeringsverordening (EU) 2021/1165 Artikel 2 + bijlage II
46. springjournals.net/ijarr/springjournals.netijarrarticlesindex=8madhurimaandsattagi, p.473
47. journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0021363 abstract
48. Verordening (EU) 2018/848 Artikel 4(c)
49. Verordening (EU) 2018/848 Artikel 3(4)
50. pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/17164193/ abstract
51. www.boerenlandvogels.nl/sites/default/files/2019-02/Sanchez-Bayo%20%26%20Wyckhuys%202019.pdf abstract
52. Verordening (EU) 2018/848 Artikel 4(c)
53. Verordening (EU) 2018/848 Bijlage II deel II 1.7.3

54. Verordening (EU) 2018/848 Artikel 11.1 & bijlage II deel II 1.4.1 (b)
55. Verordening (EU) 2018/848 Bijlage II deel II 1.5.1.3.+ 1.5.1.4. + 1.5.2.2.
56. Verordening (EU) 2018/848 Bijlage II deel II 1.7.2 + 1.7.3
57. Verordening (EU) 2018/848 Bijlage II deel II 1.6.3
58. Verordening (EU) 2018/848 Bijlage II deel II 1.6.1
59. Verordening (EU) 2018/848 Bijlage II deel II 1.9.1.1 (b) + Bijlage II Deel II 1.7.3
60. Verordening (EU) 2018/848 Bijlage II deel II 1.3.3
61. Verordening (EU) 2018/848 Bijlage II deel II 1.9.1.1 a
62. Verordening (EU) 2018/848 Bijlage II deel II 1.9.1.1 a
63. Verordening (EU) 2018/848
64. Verordening (EU) 2018/848 Artikel 7
65. Verordening (EU) 2018/848 Artikel 7
66. Verordening (EU) 2018/848
67. ec.europa.eu/agriculture/ofis_public/actor_cbeu/ctrl.cfm?targetUrl=home
+ www.skal.nl/assets/wetgeving-nl/R11-Reglement-Certificatie-en-Toezicht-2022.pdf
68. Verordening (EU) 2018/848 Bijlage II deel IV 2.2.2 f i)
69. Verordening (EU) 2018/848 Artikel 24 (2) en Uitvoeringsverordening (EU) 2021/1165 Artikel 6 + bijlage V Deel A1
70. Verordening (EU) 2018/848 7(b)
71. Verordening (EU) 2018/848 Artikel 11(1)
72. Verordening (EU) 2018/848 Bijlage II deel II 1.7.2 + 1.7.3
73. Verordening (EU) 2018/848
74. Verordening (EU) 2018/848 Artikel 4(e)
75. Verordening (EU) 2018/848 Artikel 4(a)
76. Verordening (EU) 2018/848 Artikel 4(c)
77. www.skal.nl/over-ons#:~:text=Biologisch%20EU%2Dkeurmerk,wel%20het%20groene%20blaadje%20genoemd

Onderzoek waar in de quote op bladzijde 7 aan wordt gerefereerd: Future of Food Institute onderzoek in opdracht van Bionext binnen de kaders van de Bio Lekker voor je campagne - Effectief Communiceren over 'Biologisch' (2021)

Colofon

Deze Greenpaper is samengesteld door Précon, in samenwerking met Bionext.

Bij Précon Consulting Group B.V. werken vooruitstrevende professionals met uitgebreide ervaring in de voedingsmiddelensector. Précons expertise omvat diverse vakgebieden, zoals voedselveiligheid, etikettering, kwaliteitsmanagement, trainingen en organisatieontwikkeling.

Twijfel je over een claim, wil je advies of heb je nog vragen naar aanleiding van deze Greenpaper? Neem dan contact op met Précon via +31 (0)30 65 66 010, mail info@precon.group of kijk op de website: www.precon.group.

Verantwoording

Ons doel bij het samenstellen van deze Greenpapers is antwoord te geven op veelgestelde vragen over biologische landbouw. Wij hebben hierbij gebruikgemaakt van de meest recente en relevante bronnen die voor ons beschikbaar zijn. Dit is aangevuld met de kennis van experts van binnen en buiten Bionext. Natuurlijk wordt er steeds nieuw onderzoek gedaan. Mocht je (recenter) onderzoek of relevante informatie missen, dan horen wij dit uiteraard graag. Stuur een mailtje naar info@bionext.nl.

Deze Greenpapers worden geüpdate wanneer we nieuwe inzichten opdoen en/of actuelere informatie beschikbaar hebben.

Ben je na het lezen geïnteresseerd in meer Greenpapers?

Schrijf je dan in voor onze nieuwsbrief. Dan ontvang je periodiek de meest recente publicatie in jouw inbox. De thema's die wij in onze Greenpapers behandelen zijn: Klimaat, Prijs, Gezondheid, Dierenwelzijn, Biodiversiteit en Bodemvruchtbaarheid.

Over Bionext

Bionext is dé ketenorganisatie voor biologische landbouw en voeding in Nederland: wij verbinden de keten van boer tot consument. Bionext zet zich in voor de groei van biologisch, omdat wij ervan overtuigd zijn dat biologisch een positieve bijdrage kan leveren aan de wereld van morgen en de oplossing kan zijn voor maatschappelijke uitdagingen zoals klimaatverandering, bodemuitputting en verlies van biodiversiteit. Daarom bundelen wij de individuele krachten van de biologische ondernemers (boeren, telers, handel & verwerking en winkels) voor een steeds duurzamere landbouw.

Het (gedeeltelijk) overnemen en/of kopiëren is uitsluitend toegestaan na overleg met Bionext. Bij overname of kopiëren uit (delen van) De Definitie van Bio moet Bionext als auteur vermeld worden.

Stichting Bionext

World Food Center

Nieuwe Kazernelaan 2 - D42

6711 JC Ede

030 - 233 99 70

info@bionext.nl

www.bionext.nl

Tekst & beeld Précon i.s.m. Bionext

Eindredactie Jeroen Teitler

Beeld Foto pagina 12: Jan Bijl

Ontwerp STUDIO BAARD = COCREATIE.NU

